

C-242/20. sz. ügy**Előzetes döntéshozatal iránti kérelem****A benyújtás napja:**

2020. június 8.

A kérdést előterjesztő bíróság:

Visoki trgovački sud Republike Hrvatske (Horvátország)

Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat kelte:

2020. május 6.

Felperes:

HRVATSKE Šume d.o.o.[.] Zagreb mint a HRVATSKE ŠUME javno poduzeće za gospodarenje šumama i šumskim zemljištima u Republici Hrvatskoj[.] p.o. Zagreb jogutódja

Alperes:

BP EUROPA SE mint a DEUTSCHE BP AG jogutódja, utóbbi mint a THE BURMAH OIL (Deutschland) GmbH jogutódja

---

[omissis]

Tárgy: Előzetes döntéshozatal iránti kérelem – Polgári ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés

A kérdést előterjesztő bíróság:

Visoki trgovački sud Republike Hrvatske (a Horvát Köztársaság kereskedelmi fellebbviteli bírósága) [omissis]

Az alapeljárás felei [omissis]:

Felperes: HRVATSKE ŠUME d.o.o. [.] Zagreb, [omissis] mint a HRVATSKE ŠUME javno poduzeće za gospodarenje šumama i šumskim zemljištima u Republici Hrvatskoj [.] p.o. Zagreb jogutódja [HORVÁT ERDŐK, a Horvát Köztársaságban az erdők és erdős területek kezeléséért felelős, zágrábi székhelyű állami vállalat], [omissis] a továbbiakban: felperes

Alperes: BP EUROPA SE Hamburg [omissis] mint a DEUTSCHE BP AG [omissis] jogutódja, utóbbi mint a THE BURMAH OIL (Deutschland) GmbH [omissis] jogutódja, a továbbiakban: alperes

Az alapeljárás tárgya, valamint a releváns tények rövid ismertetése, az esetlegesen alkalmazandó nemzeti rendelkezések tartalma, valamint azon okok megjelölése, amelyek miatt a bíróság az uniós jog rendelkezéseinek értelmezését kéri:

A jelen ügyben a Trgovački sud u Zagrebu (zágrábi kereskedelmi bíróság, Horvátország) megállapította joghatóságának hiányát, és elutasította a keresetet, mivel úgy ítélte meg, hogy a Horvát Köztársaság bíróságai nem rendelkeznek joghatósággal. A felperes e határozattal szemben fellebbezést nyújtott be, amelyet a Visoki Trgovački sud Republike Hrvatske (a Horvát Köztársaság kereskedelmi fellebbviteli bírósága) [omissis] bírál el.

A Trgovački sud u Zagrebu (zágrábi kereskedelmi bíróság) előtti eljárás egy 2014. október 1-jei keresetelőterjesztést követően indult, és keresetlevelében a felperes arra hivatkozik, hogy a Vrhovni sud Republike Hrvatske (a Horvát Köztársaság legfelsőbb bírósága) 2009. május 21-i ítélete [eredeti 2. o.] [omissis] megváltoztatta a korábbi ítéleteket, és megállapította, hogy a Trgovački sud u Zagrebu (zágrábi kereskedelmi bíróság) által a felperessel szemben hozott, végrehajtást engedélyező jogerős határozatán alapuló végrehajtás elfogadhatatlan volt. Ez az ítélet ugyanakkor arra kötelezte az alpereseket, hogy az említett ügyben a jelen ügy felperese részére 8 napon belül térítsék meg a polgári eljárási költségeket 299 974,65 HRK összegben, valamint a jelen ügy alperesétől és az elsőrendű alperestől megtagadták a 231 480,90 HRK összegű polgári eljárási költségek megtérítését.

Ezt megelőzően a Trgovački sud u Zagrebu (zágrábi kereskedelmi bíróság) által hozott, végrehajtást elrendelő határozata alapján és a jelen ügy alperesének jogelődje mint végrehajtást kérő kérelmére a FUTURA d.o.o. Zagreb végrehajtás alá vont adós társasággal szemben ugyanis végrehajtást folytattak le, a végrehajtás alá vont adósnak a jelen ügy alperese mint a végrehajtás alá vont adós adósa részére teljesítendő pénzbeli ellenértéket zár alá vették, és azt kiadták a jelen ügy alperesének jogelődje mint végrehajtást fizetés céljából kérő részére. A felperes mint a végrehajtás alá vont adós állítólagos adósa jogorvoslatokat nyújtott be, amelyek azonban a végrehajtási eljárásban nem rendelkeznek halasztó hatállyal, így a követelés végrehajtási eljárás keretében történő kötelező bírósági visszatérítésére került sor, éspedig oly módon, hogy 2003. március 11-én összesen 3 792 600,87 HRK-t összeget vontak le a felperes számlájáról, amit átadtak az alperesnek.

A felperes által a vele szembeni bírósági végrehajtás elfogadhatatlanná nyilvánítása érdekében indított eljárásban a Vrhovni sud Republike Hrvatske (a Horvát Köztársaság legfelsőbb bírósága) 2009. május 21-i ítéletében [omissis] megállapította, hogy a végrehajtás jogszerűtlen volt, az alperesből ezért nem lett a jelen ügy felperesének hitelezője, és a Vrhovni sud Republike Hrvatske (a Horvát

Köztársaság legfelsőbb bírósága) említett ítélete jogerőre emelkedésének időpontjában megszűnt a jelen ügy alperese részéről a felperessel szemben fennálló fizetési kötelezettség jogalapja. A jelen ügyben a jogalap nélküli gazdagodó alperesnek vissza kell térítenie a felperes részére azt, amit a lefolytatott végrehajtási eljárás alapján jogosulatlanul kapott meg, valamint meg kell fizetnie a törvényes késedelmi kamatokat.

A végrehajtási eljárásra vonatkozó szabályok szerint ilyen esetekben ugyanazon végrehajtási eljárás keretében, de legkésőbb a végrehajtás időpontjától számított egy éven belül a végrehajtási intézkedés megsemmisítése iránti kérelmet lehet benyújtani, a felperes ezért a jogalap nélküli gazdagodás visszaszerzése érdekében e különleges polgári eljárást indította meg, mivel a gazdagodás jogalapja később megszűnt. A végrehajtási intézkedés megsemmisítése iránti kérelem benyújtásának határidejére vonatkozó szabályt az Ovršni zakon (a végrehajtásról szóló törvény) (57/96., 29/99., 173/03., 173/03., 151/04., 151/04., 88/05., 121/05., 67/08., 139/10., 154/11. és 70/12. sz. „Narodne novine”) 58. cikkének 5. pontja határozza meg, valamennyi későbbi végrehajtási szabály pedig a megfizetett összegek visszatérítésének ugyanazon végrehajtási eljárás keretében történő visszakövetelésére ugyanazt az időbeli korlátot állapítja meg.

A jogalap nélküli gazdagodás visszatérítésére vonatkozó szabályokat a Zakon o obveznim noima (a kötelmi viszonyokról szóló törvény) (35/05., 41/08., 125/11., 78/15. és 29/18. sz. „Narodne novine”) 1111–1120. cikke tartalmazza, az alapelvet pedig a 1111. cikk (1) bekezdése foglalja magában, amely a következőképpen szól: „Ha valamely személy vagyonának egy része bármilyen módon egy másik személy vagyonába kerül át, és ezen átszállás nem valamely jogügyleten, bírósági vagy más, a törvény értelmében hatáskörrel rendelkező szerv határozaton alapul, az, aki vagyoni előnyhöz jutott, köteles azt visszafizetni, vagy – ha ez nem lehetséges – a szerzett vagyoni előny értékét megtéríteni.”

A jelen jogvita felei a bíróság joghatóságát is vitatják, mivel az alperes a Németországi Szövetségi Köztársaságban székhellyel rendelkező társaság, és ellenkérelmében vitatta a Horvát Köztársaság bíróságának joghatóságát.

A Trgovački sud u Zagrebu (zágrábi kereskedelmi bíróság) úgy ítélte meg, hogy nem rendelkezik hatáskörrel, tévesen alkalmazva a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2012. december 12-i 1215/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendeletet (HL 2012. L 351., 1. o.; [omissis] helyesbítések: HL 2014. L 160., 40. o.; HL 2016. L 202., 57. o.), amely 66. cikkének (1) bekezdése a következőképpen rendelkezik: „[e] rendelet kizárólag 2015. január 10. napján vagy azt követően indított eljárásokra, az alaki követelményeknek **[eredeti 3. o.]** megfelelően az említett napon vagy azt követően kiállított vagy nyilvántartásba vett közokiratokra és az említett napon vagy azt követően jóváhagyott vagy megkötött perbeli egyezségekre alkalmazandó”. A bíróság a joghatóság tekintetében azért jutott erre a következtetésre, mivel nincs a jogalap nélküli gazdagodással kapcsolatos ügyekben fennálló joghatóságra vonatkozó külön joghatósági szabály, így az

alperes lakóhelye szerinti bíróságot előíró általános szabály alkalmazandó. Mivel jelen ügyben a keresetet 2014. október 1-jén nyújtották be, a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2000. december 22-i 44/2001/EK tanácsi rendeletet (HL 2001. L 12., 1. o. [omissis]; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 4. kötet 42. o.; helyesbítés: HL 2011. L 124., 47. o.) (a továbbiakban: 44/2001/EK tanácsi rendelet) kell alkalmazni, a „jogellenes károkozással egy tekintet alá eső cselekmény” fogalma vagy a határozatok végrehajtására vonatkozó rendelkezések helyes értelmezése azonban annyira nem egyértelmű, hogy megalapozott kétségek merülnek fel, ezért e nyitott kérdések tekintetében a bíróság úgy határozott, hogy előzetes döntéshozatal iránti kérelmet nyújt be annak megállapítása érdekében, hogy a Horvát Köztársaság bírósága joghatósággal rendelkezik-e a jelen kereset elbírálására. A Bíróság ezzel kapcsolatos döntése szükséges ahhoz, hogy a Visoki Trgovački sud Republike Hrvatske (a Horvát Köztársaság kereskedelmi fellebbviteli bírósága) a jelen ügyben határozatot hozhasson, és a feltett kérdés az uniós jog egységes alkalmazásához fűződő általános érdeket is szolgálja.

[omissis] [Az eljárásnak a Bíróság előzetes döntéshozataláig való felfüggesztése a nemzeti jog releváns rendelkezéseire való hivatkozással]

I. Első kérdés

A 44/2001 rendelet 5. cikkének 3. pontja a következőképpen rendelkezik: „[v]alamely tagállamban lakóhellyel rendelkező személy más tagállamban perelhető jogellenes károkozással, jogellenes károkozással egy tekintet alá eső cselekménnyel vagy ilyen cselekményből fakadó igényvel kapcsolatos ügyekben annak a helynek a bírósága előtt, ahol a káresemény bekövetkezett vagy bekövetkezhet”.

Mivel a jogalap nélküli gazdagodás intézménye (a jogalap a jogszerűtlennek nyilvánított végrehajtás, és jelenleg a felperes a visszatérítés ugyanazon végrehajtási eljárás keretében történő követelésére nyitva álló egyéves határidő lejártá miatt követeli a visszatérítést) már a római jogban is a jogellenes károkozással egy tekintet alá eső cselekménynek minősült, megállapítható lenne, hogy fennáll a Horvát Köztársaság, mint a jogalap nélküli gazdagodás bekövetkeztének helye bíróságainak joghatósága. A jogellenes károkozással egy tekintet alá eső cselekmény esetében ugyanakkor a kapcsoló tényező az a hely, ahol a káresemény bekövetkezett, és a *forum delicti* általában nem alkalmazható a jogalap nélküli gazdagodásra alapított keresetekre, így ez a szabály némileg félrevezető, mivel a 44/2001/EK tanácsi rendelet különös joghatóságot ír elő a jogellenes károkozással egy tekintet alá eső cselekmények tekintetében, de nem biztosít megfelelő kapcsoló tényezőt, illetve tényezőket; a fennálló kapcsoló tényező pedig zavart okoz, mivel jogalap nélküli gazdagodás esetén nem merül fel kár.

A Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint a „jogellenes károkozással, jogellenes károkozással egy tekintet alá eső cselekménnyel vagy ilyen cselekményből fakadó igénnyel kapcsolatos ügyek” fogalma ugyanis magában foglalja az összes olyan kérelmet, amely az alperes felelőségének megállapítására irányul, és amely nem kapcsolódik a 44/2001 rendelet 5. cikke 1. pontjának a) pontja értelmében vett „szerződéshez vagy szerződéses igényhez” (lásd: 1988. szeptember 27-i Kalfelis ítélet [C-189/87, EU:C:1988:459, 17. és 18. pont]; 2014. március 13-i Brogsitter ítélet [C-548/12, EU:C:2014:148, 20. pont]; 2015. január 28-i Kolassa ítélet, C-375/13, EU:C:2015:37, 44. pont)].

A főtanácsnok a C-102/15. sz., Gazdasági Versenyhivatal kontra Siemens Aktiengesellschaft Österreich ügyre vonatkozó, 2016. április [7]-i indítványában azt javasolta a Bíróságnak, hogy az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésre azt a választ adja, hogy a 44/2001/EK tanácsi rendelet 5. cikkének 3. pontját úgy kell értelmezni, hogy a jogalap nélküli gazdagodáson alapuló visszatérítési kereset **[eredeti 4. o.]** nem minősül a 44/2001 rendelet 5. cikkének 3. pontja értelmében vett, „jogellenes károkozással, jogellenes károkozással egy tekintet alá eső cselekménnyel vagy ilyen cselekményből fakadó igénnyel kapcsolatos ügynek”. Mivel azonban a főtanácsnok által megfogalmazott indítványok közül az elsőnek helyt adott, a Bíróság nem foglalt állást e kérdésben (nem polgári ügyről volt szó, mivel a jogalap nélküli gazdagodáson alapuló visszatérítést közigazgatási eljárás keretében kérték).

A C-572/14. sz. ügyben, az Oberster Gerichtshof (legfelsőbb bíróság, Ausztria) által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem [omissis] tárgyában a Bíróság 2016. április 21-i ítéletében a következőket hangsúlyozta: „a 44/2001 rendelet 5. cikkének 3. pontját úgy kell értelmezni, hogy az alapügyben szóban forgóhoz hasonló, [az információs társadalomban a szerzői és szomszédos jogok egyes vonatkozásainak összehangolásáról szóló, 2001. május 22-i 2001/29/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv] 5. cikke (2) bekezdésének b) pontja szerinti »méltányos díjazási« rendszert átültető nemzeti szabályozás értelmében járó díjazás megfizetésére irányuló kérelem az e rendelet 5. cikkének 3. pontja szerinti »jogellenes károkozással, jogellenes károkozással egy tekintet alá eső cselekménnyel vagy ilyen cselekményből fakadó igénnyel kapcsolatos ügyek« hatálya alá tartozik”.

Ugyanezen kérdés tekintetében hasonló különös joghatósági szabályt tartalmaz az 1215/2012/EU rendelet, amely 7. cikkének 2. pontja azonban a következőképpen szól: „[v]alamely tagállamban lakóhellyel rendelkező személy más tagállamban az alábbiak szerint perelhető: jogellenes károkozással, jogellenes károkozással egy tekintet alá eső cselekménnyel vagy ilyen cselekményből fakadó igénnyel kapcsolatos ügyekben annak a helynek a bírósága előtt, ahol a káresemény bekövetkezett vagy bekövetkezhet”.

A 44/2001/EK tanácsi rendelet (12) preambulumbekzdése kiemeli, hogy az alperes lakóhelyén kívül a bíróság és a per közötti szoros kapcsolaton alapuló vagy az igazságszolgáltatás megfelelő működésének elősegítésére irányuló

vagylagos joghatósági okokat is meg kell állapítani. A jelen ügyben ténylegesen szoros kapcsolat áll fenn a bíróság és a per között, [a különös joghatósági szabályok alkalmazása] pedig az igazságszolgáltatás megbízható működésének előmozdítása érdekében áll, mivel az alperes Horvátországban terjesztette elő az első keresetet, amelynek keretében a fizetésre sor került, azzal, hogy később megállapították, hogy ez ellentétes volt a bírósági végrehajtási eljárás szabályaival. Az összes szükséges bizonyíték is Horvátországban található.

Ezért az első kérdés szövege a következő: [omissis] a 44/2001 rendeletben megállapított, „jogellenes károkozással egy tekintet alá eső cselekményekre” vonatkozó joghatósági ok hatálya alá tartoznak-e a jogalap nélküli gazdagodáson alapuló, jogosulatlan kifizetés visszatérítése iránti keresetek, arra tekintettel, hogy e rendelet 5. cikkének 3. pontja többek között előírja, hogy a „[v]alamely tagállamban lakóhellyel rendelkező személy más tagállamban perelhető: [...] jogellenes károkozással egy tekintet alá eső cselekménnyel vagy ilyen cselekményből fakadó igényvel kapcsolatos ügyekben annak a helynek a bírósága előtt, ahol a káresemény bekövetkezett vagy bekövetkezhet”?

II. Második kérdés

Ezenfelül a jelen ügyben a jogalap nélküli gazdagodásra olyan bírósági végrehajtási eljárás keretében került sor, amelyet ugyan lefolytattak, de amelynek lefolytatására nem kellett volna, hogy sor kerüljön, és a végrehajtási eljárás keretében jogosulatlanul kapott összeg visszatérítésének követelésére ugyanazon bíróság előtt kerül sor, a 44/2001/EK tanácsi rendelet 22. cikkének 5. pontja pedig előírja, hogy a lakóhelyre való tekintet nélkül a határozat végrehajtását érintő eljárásban annak a tagállamnak a bíróságai rendelkeznek kizárólagos joghatósággal, ahol a határozatot végrehajtották, vagy ahol azt végre kell hajtani.

[eredeti 5. o.]

A követelés behajtására ugyanis bírósági végrehajtási eljárás keretében került sor, amelynek tekintetében a Vrhovni sud Republike Hrvatske (a Horvát Köztársaság legfelsőbb bírósága) ítéletében utóbb megállapította, hogy azt a felperessel szemben nem szabályszerűen folytatták le. A kapott összeg visszatérítése ugyanezen végrehajtási eljárás keretében nem követelhető, mivel a végrehajtás lefolytatásának időpontja óta eltelt egy év, így a végrehajtási eljárást szabályozó jogszabályok miatt a felperes arra kényszerült, hogy szóban forgó összeg visszatérítése érdekében polgári peres eljárás keretében nyújtson be keresetet. A jelen eljárás és a bírósági végrehajtási eljárás közötti szoros kapcsolatra tekintettel az eldöntendő kérdés a következőképpen szól: a Horvát Köztársaság bírósága jelen ügyben kizárólagos joghatósággal rendelkezik-e?

E tekintetben a második kérdés szövege a következő: a végrehajtási eljárás során jogalap nélkül fizetett összeg ugyanazon bírósági végrehajtási eljárás keretében történő visszakövetelésének időbeli korlátozása miatt indított polgári peres eljárások a [omissis] 44/2001/EK tanácsi rendelet 22. cikkének 5. pontja szerinti

kizárólagos joghatóság alá tartoznak-e, amely rendelkezés előírja, hogy a lakóhelyre való tekintet nélkül a határozat végrehajtását érintő eljárásban annak a tagállamnak a bíróságai rendelkeznek kizárólagos joghatósággal, ahol a határozatot végrehajtották, vagy ahol azt végre kell hajtani?

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések:

1. Ezért az első kérdés szövege a következő: [omissis] a 44/2001 rendeletben megállapított, „jogellenes károkozással egy tekintet alá eső cselekményekre” vonatkozó joghatósági ok hatálya alá tartoznak-e a jogalap nélküli gazdagodáson alapuló, jogosulatlan kifizetés visszatérítése iránti keresetek, tekintettel arra, hogy e rendelet 5. cikkének 3. pontja többek között előírja, hogy a „[v]alamely tagállamban lakóhellyel rendelkező személy más tagállamban perelhető: [...] jogellenes károkozással egy tekintet alá eső cselekménnyel vagy ilyen cselekményből fakadó igényvel kapcsolatos ügyekben annak a helynek a bírósága előtt, ahol a káresemény bekövetkezett vagy bekövetkezhet”?

2. A végrehajtási eljárás során jogalap nélkül fizetett összeg ugyanazon bírósági végrehajtási eljárás keretében történő visszakövetelésének időbeli korlátozása miatt indított polgári peres eljárások a [omissis] 44/2001/EK tanácsi rendelet 22. cikkének 5. pontja szerinti kizárólagos joghatóság alá tartoznak-e, amely rendelkezés előírja, hogy a lakóhelyre való tekintet nélkül a határozat végrehajtását érintő eljárásban annak a tagállamnak a bíróságai rendelkeznek kizárólagos joghatósággal, ahol a határozatot végrehajtották, vagy ahol azt végre kell hajtani?

Jelen kérelemmel a kérdést előterjesztő bíróság a következő iratok másolatait nyújtotta be: keresetlevél (az ügyirat 1–8. oldala), ellenkérelem (az ügyirat 43–47. oldala), a Trgovački sud u Zagrebu (zágrábi kereskedelmi bíróság) [omissis] 2019. március 20-i határozata (az ügyirat 78–82. oldala), az e határozattal szemben benyújtott fellebbezés (az ügyirat 86–88. oldala), a fellebbezésre adott válasz (az ügyirat 91–94. oldala), az eljárás felfüggesztését elrendelő, 2020. május 6-i végzés.

Zágráb, 2020. május 6.

[omissis] **[eredeti 6. o.]** [omissis]